

Nowe ustalenia archeologów dotyczące zamku w Wąbrzeźnie

Zweryfikowali wielkość zamku wysokiego, odkryli interesujące, ceglane elementy dawnego wystroju twierdzy i wykonali trójwymiarową rekonstrukcję całego założenia - archeolodzy z Instytutu Archeologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu podsumowali dwuletnie prace badawcze na zamku w Wąbrzeźnie (woj. kujawsko-pomorskie).

Archeolodzy pod kierunkiem dr. hab. Marcina Wiewióry przeprowadzili wykopaliska na zamku w Wąbrzeźnie w 2010 i 2011 roku. Obecnie ruiny zamku widoczne są na powierzchni jedynie w kilku miejscach. Większość zachowanych relikwów znajduje się wiele metrów pod ziemią, dlatego do poznania historii założenia niezbędne były badania archeologiczne.

Budowę murowanego zamku biskupów chełmińskich w Wąbrzeźnie rozpoczęto przed 1311 rokiem. Całość prac nad wznoszeniem warowni sfinalizowano być może dopiero około połowy XIV wieku. Do zamku wysokiego od wschodu przylegało przedzamcze otoczone murami obronnymi. W 1388 roku, w wyniku katastrofalnych ulew, które nawiedziły ziemię chełmińską, zawaliły się dwie wieże przedzamcza. W późniejszym czasie zostały one zapewne odbudowane w tym samym miejscu. Badacze przypuszczają, że po raz pierwszy zamek został spalony w 1464 roku. Po odbudowie, zakończonej około 1499 roku, służył dalej biskupom, którzy przebudowali go ponownie w XVI wieku. Po wojnach szwedzkich, w 2. ćwierci XVII wieku, zamek stopniowo popadał w ruinę. Od 1676 roku był już niezamieszkały, a jego niemal całkowita rozbiórka miała miejsce w XIX stuleciu.

„Badania zamku, pomimo niewielkiego i ograniczonego zakresu, dostarczyły cennych źródeł do poznania warsztatu budowlanego z 1. ćwierci XIV stulecia” – wyjaśnia dr hab. Wiewióra.

Zachowane pozostałości murów zamku biskupiego w Wąbrzeźnie, zarówno te widoczne na powierzchni, jak i odkryte podczas badań archeologiczno-architektonicznych, znajdują się w rejonie zamku wysokiego. Z przeprowadzonych do tej pory badań wynika, że biskupi pojawiali się na zamku sporadycznie i ich pobyty miały charakter czasowy. W gronie stałych mieszkańców tej warowni w średniowieczu byli z pewnością wójt, komornik biskupi i przynajmniej trzech księży, nie licząc ich służby i zatrudnionych tam świeckich pracowników, strażników i innych osób – ustalili historycy, którzy uczestniczyli w badaniach.

Istotnym wynikiem wykopalisk jest również weryfikacja wymiarów zamku górnego. Okazało się, że dotychczasowe szacunki były zawyżone. W rzeczywistości został on wzniesiony na planie zbliżonym do kwadratu o wymiarach 36 x 37/38 m.

„Dzięki znalezionym podczas badań fragmentom cegieł sklepiennych, elementom ościeży okiennych, fryzów i innych detali architektonicznych, możemy przypuszczać, że przekazywana w nowożytnych źródłach informacja o kaplicy zamkowej nie odbiegającej jakością zastosowanych elementów i wystrojem od podobnych znanych z zamków krzyżackich, nie była tylko poetyckim nadużyciem” – dodaje dr hab. Wiewióra.

Swoje ustalenia naukowcy opublikowali w wydanym właśnie tomie „Zamek biskupów chełmińskich w Wąbrzeźnie. Studia i Materiały”, który ukazał się dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach priorytetu „Ochrona zabytków archeologicznych”. Znalazły się w nim przede wszystkim opracowania źródłowo-analityczne, omawiające wyniki badań prowadzonych zarówno na zamku wysokim, jak i na przedzamczu rozciągającym się niegdyś po wschodniej stronie zamku wysokiego. Oprócz dziejów zamku oraz wyników badań archeologicznych i architektonicznych, przedstawiono w nim specjalistyczne wyniki analiz licznie znajdujących zabytków ruchomych – m.in. fragmentów naczyń ceramicznych, wyrobów z metali, monet. Naukowcy zaproponowali również nową rekonstrukcję dziejów architektury zamku biskupiego, kolejnych etapów jego budowy i układu przestrzennego.

[PAP - Nauka w Polsce](#)